

τοῦ ἁγίου Σάββα. Ἐπὶ δὲ τοῦ Λαμασκηνοῦ ἦτο καιρὸς εἶναι, ἵνα τὰ τέως ὑπάρχοντα κατὰ τόπους μηνολόγια συναθροισθῶσι καὶ καταρτίσωσιν ἐκ τούτων κοινὸν μηνολόγιον τῶν ἐπιστημοτέρων τῆς Ἐκκλησίας ἁγίων. Εἰς τὸν ἅγιον λοιπὸν Ἰωάννην τὸν Λαμασκηνὸν, ὅστις κάλλιστα ἐγίνωσκε τὴν ἰστορίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς μεγάλας πράξεις τῶν μεγάλων αὐτῆς ἀνδρῶν, ὅστις ἐδόξασε τὴν μνήμην αὐτῶν διὰ τῶν ἑαυτοῦ ᾠσμάτων, ὅστις ἐπὶ τέλους κατενόησε τὴν ἀνάγκην νὰ δώσῃ πλείονα ἀκρίβειαν καὶ ὁμοιόμορφον τύπον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, εἰς τοῦτον, λέγω, ἀνῆκε φυσικῶς νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὴν σύνταξιν τοιοῦτου Μηνολογίου¹.
(Ἐπεταὶ συνέχεια).

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΕ'.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ παραδεισιματάτῳ Φιλίππῳ ἀρχιερεῖ, κερύῳ Θεοφάνει, Μάξιμος ταπεινὸς Κυθήρων ἐπίσκοπος ἐν τοῖς τοῦ πνεύματος ἐπιδιδόναι καλοῖν.

Ὡς ἡδιστον τῇ νοερᾷ τραπέζῃ προσεπειτήκαί μοι τὸ καρύκευμα τοῦτό τοι καὶ τῇ ἑαυτοῦ φύσει καὶ τῇ περὶ ἐμὲ σπουδῇ καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιτηδεύματι εἶναι παραδεικνύον σφρέστερον· καὶ γὰρ ἐνεωχούμην ἐγὼ τῇ καλῇ τῶν λόγων ἐκείνων πανηγύρει τῶν ἱερεμιακῶν, συνενωχύνοντο δὲ πάντως καὶ οἷς ἐμοὶ κοινοὶ καὶ λόγοι καὶ τράπεζα, μικρὸν δὲ παρακατιόντες καὶ τοῖς καλοῖς τῶν ὁψωνίων ἐπεντροφῶντες ἐνδελεχῶς καὶ τὴν τῶν δαιτυμόνων ἐξετάζομεν πρόνοιαν. Ἐπὶ δὲ εἶπέ τις ὅτι καὶ Θεοφάνης ὁ γλυκὺς ἦν ἐναρτίθμιος, πῶς οἶμαι μοι τὴν ψυχὴν διατεθεῖσθαι, Θεόφανες ἱερώτατε; Ἐπηυξήθη μου

¹) Θεοδ. Ρουϊνάρδος ἐξέδωκε μηνολόγια τῶν ἐν Καρθαγένει ἁγίων τοῦ 7' αἰῶνος. Λουκάς δὲ ὁ Δάκερος ἐξέδωκε γαλλικὸν μηνολόγιον τοῦ 9' αἰῶνος. Ὁ δὲ Ἐρβερτος καὶ Binger ἐξέδωκαν γερμανικὰ μηνολόγια τοῦ 9' ἐπισῆς αἰῶνος. Τὰ Ἡμερολόγια ταῦτα δὲν εἶναι ἐν πᾶσιν ὅμοια πρὸς ἀλλήλα. Marezoll. Liturgia Sacra I th. s. 220. Πολλῶ σπουδαιότερα ἦσαν τὰ μηνολόγια τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας τοῦ 1' αἰῶνος, ὡταύτως καὶ τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος τὰ ἱεροσολυμητικὰ, τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ Sholtse 1825. Τὰ τελευταῖα ταῦτα σχεδὸν ἐν πᾶσιν εἰσι σύμφωνα καὶ πρὸς ἀλλήλα καὶ πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς σύνομα μηνολόγια τῆς ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Σωζόμενος κατὰ τὸν 1' αἰῶνα ἔγραφε περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Γάζης καὶ τῆς Κωνσταντίας, ὅτι ἀμφοτέραι εἶχον τὰς ἑαυτῶν ἐορτάς καὶ ἐπανηγύριζον τὰς μνήμας τῶν μαρτύρων. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστ. κεφ. Ε', 3.

τὰ τῆς εὐπροσύνης, τὰ τῆς ψυχῆς μου ἐκτόπως ἐωρτάζετο καταθύμια καὶ πρόσφατός τις δοξολογία πρὸς Θεὸν ἐξυφαίνεται· τί γὰρ ἂν ἄλλο πρότερον ἐθέμην ἐγὼ ποτε τοῦ τοιοῦτον ἐκ τῆς ἐπ' ἐμοὶ κρίσεως πλουτῆται συνδαιτητῆν καὶ συμπράκτορα, ὅς καλῶς τε ἤδει τὰ κατ' ἐμὲ καὶ δεινὸς φωρᾶται γνώμην δολίαν τε καὶ ἐπίφθονον καὶ τὴν ψῆφον συνεπάξιν ὅτι μάλιστα δικαίως, τὸ προῦργιαιτερον; Ἐρθασα μὲν ἀντὶ τούτων ἐγὼ, εἰκὸς γὰρ ἦν, τῶν μεταξὺ νῶν γενομένων ποτὲ παιδικῶν ἀναμνήσας, θεία μοι καὶ ἱερὰ κεφαλῇ Θεόφανες, καὶ ἀντεπῆδον τὸ φίλτρον ἰσόμοιρον· οὐ γὰρ ἂν ἠττάσθαι οὔτε μὴν νικᾶν περὶ τὰ ἐρωτικά ὑποφέροισαι. Ἐν ᾧ δέ μοι ταῦτα ἀπήρτιστό τε καὶ διεπέμπετο, ἀνὰ χεῖρας τὸ γλυκὺ σου ἐπιτραπέζιον ἐπιδίδοται, οἶων, ὦ τρισφίλιε, ἡδυσμάτων πληρέστατον, καὶ τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον γε καὶ μεμψίμοιρον· ἐώκεις γὰρ τοῖς γ' ἐκ τῶν σῶν τούτων τεκταινομένοις οὐδὲν παραχωρεῖν μοι τοῖς ριλικοῖς, εἰ μὴ καὶ ὑπερακοντίζειν σε ταῦτα τῷ γε δοκεῖν, τῶν ἐρωτικωτέρων τις διατείνεται. Καὶ δὴ, ἐπειδὴ τοῦτ' εἰδέναι ἐμπόθως ἐπιζητεῖς, ἐρῶμένως ἡμῖν διάκειται τὰ τοῦ σώματος· τί γὰρ ἂν καὶ λέγοιμεν περὶ ψυχῆς δεινῶς καὶ αὐτόθεν καὶ ἐξωθεν τυραννουμένης διὰ παντός; Τὸ δὲ τυραννικώτερον ἅμα καὶ περιαλγέστερον, ἐφ' ᾧ καὶ σὺ καλῶς ποιῶν συλλελύπηται. Ὅτι μὲν οὖν τὰ παρ' ἐμοῦ συνηνέχθη τῇ τῆς εἰρήνης διαίτη καὶ αὐτὸς ἐπιβαλὼν τοῖς τῷ παναγιωτάτῳ μοι ἐγγεγραμμένοις κατόψει· ὅτι δὲ χεῖρω τῶν προτέρων τῷ χρηστῷ Φιλαδελφείας διαήμευμένηται, καὶ ἄλλοθεν καὶ ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν ἐναλλάξ ἡμῖν διαπεμφθέντων γραμμάτων εἴση καλῶς· ἅπαξ γὰρ οὕτως ἀπερυθριάσας (ἀλλὰ μοι συγγνοίης) πρὸς τὰ κακὰ, ἀβίωτον ἡγηται τὸν . . . βίον, εἰ μὴ κακῶς ποιῶν ἡμᾶς καὶ λόγῳ διαμένει καὶ πράγματι. Συγγνοίη δὲ τούτῳ ὁ Θεὸς τῶν ἐπιγιγνομένων ἐπηρεϊῶν καὶ διὰ σῶν πρὸς Θεὸν εὐπροσδέκτων εὐχῶν ἀπαλλάξει. Περὶ δὲ τῆς ὥς ἡμᾶς σου ἀφίξεως τίνα ἂν ἡμῶν τῇ ψυχῇ τερπνότερα εὐαγγέλια γένοιτο; Ἐγὼ μὲν οὖν ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς Ἐκκλησίας, καὶ μάρτυς μου τὸ παντίφορον ὅμοια, οὐδ' ἑαυτοῦ ἂν ἐφρεσάμην ἐρ' ὀτρυνῶν, εἰ μόνον τοῦτο, βελτίων ἑαυτοῦ ἀποκατασταίη· ἐν δέ με λυπεῖ, τὸ τῆς δυνάμεως ἀσθενείας· πλὴν ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν. Δέσμαι δὲ καὶ βραδυτέραν καὶ αὐθις τὴν περὶ τούτου σκέψιν γενέσθαι ἡμῖν· οὐ γὰρ ἂν τὸ εἶμαι γε διακρίνον καὶ θυμηρέστερον τοῦ λυσιτελεστέρου τοῖς πολλοῖς προτιμήσαιμι. Ἄν δὲ καὶ οὕτως ὁ ἄνωθεν ἀπόπλοος ἐπικριθῇ, τῶν σπουδαζομένων Θεὸς συναντιλαμβάνοιτο. Ἐρῶμένως μοι διαβιῶντες, ἀνδρῶν φίλτατε ἅμα καὶ ἱερώτατε. Ἐνετίηθεν, μαιμακτηριῶνος ἡ ἵσταμένου κατὰ τὸ αἰετῆ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΣ'.

Τῷ παραγιωτάτῳ κυρίῳ Ἱερεμίᾳ Μάξιμου ὁ Μαργουρίτιος.

Οὐκ ἔστι, φησὶν, ἀνάνευσις ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν καὶ στερέωμα ἐν τῇ μάστιγι αὐτῶν. Καὶ ἀλλοχοῦ περὶ ἑαυτοῦ ἔλεξεν ὁ αὐτὸς προφήτης, συνήχθησαν ἐπ' ἐμὲ μάστιγες καὶ οὐκ ἔγνωσαν τὴν ἐπὶ τῷ κακῷ, οἴμαι, τινῶν τεθνηκυῖαν ὥσπερ προκίρουν καὶ τῶν ἐν τῷ συνειδῶτι τῶν ἐπταισμένων οἰονοῦν ἔλεγχον, καὶ μὴ αἰσθάνωνται, αἰνιττόμενος ἐξ ὧν οἶόν τις ἔστι ἀποκατέστη ἡ τοῦ κακοῦ συνήθεια, οἷς λοιπὸν τὸ πονηρὸν καλὸν καὶ τοῦ μπαλιν ἐπιλέγεται. Ἐγὼ δὲ πάσχω τι καὶ πρὸς αὐτοὺς, νῆ τὴν ἱεράν σου κεφαλὴν, παναγιώτατε δέσποτα, κατελεῶν αὐτῶν τὴν ἀπόνοιαν καὶ δὴ καὶ τῇ συμφορᾷ τούτων προστετραγώδηκα οὐτ' οἴχοθεν οὐτ' ἄλλοθεν τὴν καλὴν πάσχειν αἰρουμένων ἀλλοίωσιν· ἀλλὰ γὰρ τί γ' ἂν τις καὶ πάθῃ ἐφ' ὧν οὐδεὶς τῶν σφίσι πεπλημελημένων μετὰ μελός; Τοῦτο δὲ πῶς κατολοφύρεσθαι καὶ τὴν ἀνωθεν ἐπικουρίαν, ὅση δύναιμι, προσπατεῖν καὶ ἐκτῆκεσθαι ὑπὲρ ὧν τὰ λόγια . . . οὐκ ἐφυλάξαντο· τάχα γὰρ οὕτω γούν ποτε τοῦ τοσοῦτου κακοῦ ὑπὸ ἀννήφειαν, συμπαθέστερου φιλῇ τοῦ Θεοῦ κατευμοιρήσαντες, εἰ μόνον καὶ αὐτόθεν πως ὀρμηθέντες πρὸς Κύριον κράζαιεν καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ῥυσθῆναι ἐπιμελήσαιντο. Οἶσθα δὲ πῶς πῆ μαι φέρει ἡ τῶν προφητικῶν ῥημάτων παραγωγή, παναγιώτατε δέσποτα, ἣν πρὸς ἀνάμνησιν ὁποιοῦν αὐτοσχεδίως ἐγχαράξαι σοι ἐνταῦθα διέγνωκα τῶν γενομένων ἢ καὶ τῶν γενητομένων ἂν. Ἐνετίηθεν, ὡς ἀνωτέρω.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΖ'.

Μάξιμος ταπεινὸς ἐπίσκοπος Κυθήρων τῷ Θεοφιλεστάτῳ. . .

Τὴν μὲν ἐπιμέλειαν, ἣν τινες πρὸ ἡμῶν φθάσαντες ἐπεδείξαντο εἰς τὸ ἑαυτοὺς χρησίμους παρασχεῖν τοῖς περὶ τὰ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καταγινομένοις, πρᾶγμα τιφόντι φιλοσόφου καὶ φιλοθέου ψυχῆς μεταχειριζόμενοι, οὐκ ἄγνωστον διατετέλεκαμεν, μᾶλλον δὲ τάχα εἰκότα καὶ ἀποδεδέμεθα καὶ ὑπερεπηνέκαμεν αὐτῶν τὴν σπουδὴν· οὐδὲ γὰρ ἑαυτῷ τις καὶ μόνῳ γεγένηται, ἀλλὰ καὶ ταῖς φίλοις καὶ τῇ πατρίδι καὶ τοῖς πᾶσι ἀπλῶς καὶ πρὸ τούτων ὅ γε ἀληθῶς χριστιανίζων τῇ εὐσεβείᾳ αὐτῇ, ἣ τὰ πάντα ἐπώφληκε, καὶ τοῦτο, οἴμαι πως, τὸν θεσπέσιον Παῦλον ὑπαινίσσασθαι βουληθέντα, τὸ καὶ τις τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ καὶ τὸ ἑτέρου, εἰπεῖν. Πλὴν ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ δευτέραι φροντίδες, τὸ τοῦ λόγου, σοφώτεραι, καὶ δις καὶ τρίς τὰ καλὰ διαπρακτέα, οὐκ ἄπο τοῦ δέοντος καὶ

ἡμεῖς ὤφθημεν ἔσεσθαι, εἴγε ἐκ τῶν ἐνόντων πρὸς ἐπικουρίαν προσιωμένῃ, τό γ' ἐφ' ἡμῖν, τῇ τῶν προτέρων σπουδῇ, ἄλλως τε παρὰ τε τοῦ πανιερωτάτου ἀρχιεπισκόπου Φιλαδελφείας κυρίου Γαβριήλου καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Κυθήρων κυρίου Μαξίμου ἐς τοῦτο προαχθέντες· καὶ γὰρ τῶν ἀτόπων ἂν εἴη πολλὰ μὲν τῶν μὴ οὕτω καλῶν, μηδὲ πρὸς τὸ χρησίμον φερόντων ὁσημέραι τύποις ἐκδίδεσθαι, τὰ δὲ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς συμφέρον καὶ μάλιστα ἔχοντα καὶ δι' ὧν ἂν τις τῶν χαμερπῶν τούτων καὶ ἐνύλων πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ νοερὰ ἀνακουφίζοιτο καὶ πνευματικῶς ποθηγετοῖτο, ὥσπερ ἐν παραδύστῳ κεκρύφθαι, καὶ μὴ ἐς προὔργον πᾶσι καθίστασθαι· σχολῇ γὰρ ἂν τις τῆς τῶν παθῶν ἰλῆος ἀπαλλάττοιο καὶ πρὸς τὸ ἄκρον ἀνάγοιτο τῶν ἐφετῶν, μὴ καὶ πολιτειῶν ταῖς ἀρίσταις καὶ παραδειγματικαῖς τοῖς κρείττοις καὶ πράξεων ἐπαινετῶν ὑπομνήμασι πρὸς τοῦτο μετὰ τὴν ἀνωθεν χρηγομένην ἐπικουρίαν προτρεπόμενός τε καὶ βοηθούμενος, ὧν δὲ πῶς τῷ συντάγματι τὸ ἐπάγγελμα. Ἀμείλει τοι καὶ ἡμᾶς ζῆλος πρὸς τὸ προκείμενον ἔργον, ὃ τοῖς φιλοθεοῖς προστεθείκαμέν τε καὶ ἐκδεδώκαμεν παρὰ κενόνηκε· τοῖς γὰρ παρὰ τῶν ἄλλων ἐκδεδομένοις ἐγκύφοντες ἱκανῶς καὶ ἐς τὰ κριθεῖς ἐνασχοληθέντες, εἴ ποτε τι ἔδοξεν ἡμῖν ἐκείνοις παραδραμὸν, ἢ τὸ λεληθός, ἢ τὸ οὐκ οἶδ' ὅπως ἀδιορθώτως ἔχον, προστετήκαμέν τε καὶ διορθώκαμεν, τῷ τε Θεῷ διὰ τούτου εὐάρεστοί πως γενήσεσθαι ἡλπιότες (ἐπεὶ καὶ Θεῷ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν) καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπωφελεῖς. Πολὺ δ' ἐν γὰρ τῷ μεταξὺ καθ' ἑαυτοὺς διασκεψάμενοις ἡμῖν, τίτις ἂν πρεπωδέστερον ταυτὶ προσφωνήσαιμεν, αὐτὸς ἡμῖν ὑπήντησας, Θεοφιλέστατε δέσποτα, ὃς καὶ ἀρετῇ καὶ φρονήσει καὶ τῇ περὶ τοὺς λόγους ἀκριβεῖα πάντως ὑπερηκόντισας. Δέξαι τοιγαροῦν ἀσπασίως τὸ δῶρον καὶ κρείττω τούτων παρ' ἡμῶν προσδῶκα καὶ ἔρρωσο.

Ἐν Παρισίοις περιεμένετο ἐσχάτως πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἐκθέσεως ἄρχων Ἰνδὸς ἐξ Ἰωχώρας, δυνάμενος ν' ἀντιμετρηθῇ πρὸς τὸν παλαιὸν Κροῖσον διὰ τοὺς θησαυροὺς του. Ὁ Ἰνδὸς οὗτος εἶναι κάτοχος ἰδίως λαμπροῦ ἀδάμαντος ὀνομαζομένου Ἡλίου λίθος, καὶ ὡς καταγωγῆς θείας θεωρουμένου παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς. Κατὰ τὴν περὶ τούτου παράδοσιν, ἡμέραν τινὰ ὁ Βράχμας εὐρεσκόμενος ἐπὶ τοῦ Ἡλίου καὶ βλέπων τὰς ἀνθρωπίνους ἀδικίας ἐδάκρυσεν· ἐν τῶν δακρύων του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κατὰ τὴν πτώσιν του μετεβλήθη εἰς ἀδάμαντα.—Ἡ ἀξία τοῦ ἀδάμαντος τούτου ὑπερβαίνει, ὡς λέγεται, τὰ 2.000.000 φράγκων.